

Lars J. Hukkinen

Teollisuuden näkökulma dokumentointi- ja suojelukysymyksiin

Dipl.ins. Lars J. Hukkisen tässä artikkelissa esittämät kannanotot pohjaavat osin teollisuudessa yleisesti hyväksytyihin periaatteisiin. Eräät mielipiteet on katsottava henkilökohtaisiksi, virallisesta käsityksestä mahdollisesti poikkeaviksi.

Kun toiminta lopetetaan

Kun taloudelliset tosiasiat pakottavat tekemään päätöksen teollisen yrityksen, tuotantoyksikön tai koneen *tuotantotoiminnan lopettamisesta*, päätös on aina *ammattipäätös*. Se perustuu tiedossa olevien tosiseikkojen ja mahdollisuuksien vakavaan punnintaan ilman harkintakykyä sumentavaa tunteilua. *Tunteiden* aiheuttama häiriöriski on suurin teknillisen koulutuksen saaneilla päättäjillä, joilla on taipumus kiintyä teollisuustyön tekniseen sisältöön kuten hevosensa hevoseensa. Vanhan koneen poistossa nostalgia usein peittyä korvaavan uuden koneen tuloon, mutta kokonaisen tuotantolaitoksen pysäytykseen liittyy henkilöstön kannalta muutakin riipaisua kuin huoli toimeentuloedellytysten ja elämänpuiteiden muutoksesta.

Teollisuusperintö alkaa muodostua

Teollisuusperintö alkaa muodostua teollisuuslaitosta perustettaessa. Se lisääntyy, kehittyy ja muotoutuu laitoksen tuotantotoiminnan aikana monimuotoisena: teknisinä laitteina, prosesseina, työmenetelminä ja organisaatioina, raaka-aineina ja tuotteina, koneita ympäröivien rakennusten ja tehtaan ympärille syntyvän yhdyskunnan arkkitehtuurina, siellä elävien ihmisten työn ja vapaa-ajan perinteinä. Perinnön *taltioinnin* kannalta ehkä vähiten ongelmia aiheuttavat erilaiset dokumentit: piirustukset, taseet, kirjeenvaihto, pöytäkirjat, kuvamateriaali, julkaisut, vuosikertomukset jne. Teollisuuslaitoksen py-

säytys on sen kuolema. Perinnön määrä selvitetään perunkirjoituksessa, inventoidaan. Perinnönjaossa selvittää, mitä hävitetään ja mikä säilyy.

Teollisuusperinnön suojele

Teollisuusperinnön *suoja*lun tähtää perinnön *olellaisen sisällön säilyttämiseen*, teollisen toiminnan ytimekkäästi kiteyttävän todistusaineiston taltioimiseen. Suojelutoteutuksen laatu ja aste joudutaan harkitsemaan *teollisuushistoriallisena ammattiratkaisuna* sen perusteella, mikä teollisuushistoriallinen *merkitys* kohteella on suhteessa käytettävissä oleviin *voimavaroihin*, taloudellisiin varoihin sekä henkilö- ja aikaresursseihin. *Tutkimuksen* tehtävänä on löytää työkalut ja perustelut *arvojen määrittelyyn*, jotta voimavarat voidaan suhteuttaa oikeaan taltiointiasteeseen. Nämäkään ratkaisut eivät saa olla tunneratkaisuja. Perinnönjakohetken *aikapula* edellyttäisi *teollisuushistoriallisen dokumentointiohjeiston* käytettävissäoloa, kuin lento-onlähdon muistilistaa, jotta unohtus- ja tunneriskit vältettäisiin.

Useimmat teollisuusperinnön suojelutoimet sitovat varoja ja henkilöresursseja, jotka nekin pitämällä aikavälillä on muunnettavissa rahakysymykseksi. *Kenen olisi kustannettava suojele*, mistä varat? Tästä on monta kantaa olemassa. Seuraava on yksityinen mielipiteeni, ei teollisuuden yleisemmin.

Teollisuudelta perittävä teollisuusperintömaksua

Henkilövakuutuksiin liittyy usein

hautausvakuutus, joka takaa myös köyhänä kuolevalle kunniallisen hautauksen kulut. Teollisuuslaitoksen kuollessa on hautausvaroja harvoin käytettävissä. *Varoja* on kerrallaan eniten koossa silloin, *kun laitosta rakennetaan*, kun siihen toiveikkaasti investoidaan. *Vakuutusmaksu on perittävä silloin*. Ehdotan harkittavaksi kaikkiin teollisuusinvestointeihin (ja miksei muihinkin?) kytkettävää *teollisuusperintömaksua*, esim. 0,1 % jokaisen investoinnin kokonaismäärästä, mikä maksu rahastoidaan toimialoitain ja käytetään vuosittain toimialan prioritoitujen kohteiden suojelutyöhön. Maamme teollisuusinvestointien kokonaismäärä on nykyisin vuodessa noin 12000 Mmk, joka merkitsisi vuotuista 12 Mmk:n kertymää. Investointiveron vastustajille voidaan todeta, että investointilas-

Lars J. Hukkinen.

kelmien tarkkuus on aina huonompi kuin 0,1 %.

Teollisuusperinnön *fyysinen esi-neistö*, koneet ja rakennukset, ovat se perinnönosa, jonka taltiointi vaatii eniten kustannuksia. Rakennusten jatkokäyttö — edelleenkäyttö tai uusikäyttö — sopivassa muodossa tuo usein niiden säilyttämiselle taloudellisesti kohtuullisen ratkaisun. *Koneet* ovat *tekniikan historian* kannalta teollisuusperinnön *olellainen konkreettinen sisältö*, jonka suunnitelmallinen taltiointi on tekniikan museotoiminnan perustehtävä. Edustava *tekniikan museo* on kuitenkin ensisijaisesti kiinnostava ja pedagoginen näyttely, jonka valikoituja kiintopisteitä koneet ovat. *Tekniikan esinearkisto* taas on se paikka, johon fyysinen siirrettävä jäänteistö tulisi järjestelmällisesti taltioida. Mistä löytyy siis halvan tonttimaan alueelta hylätty sora-kuoppa tai avolouhos järeiden arkitokoneiden säilytykseen ja mistä halpa tilava halli vastaavalle sisäarkistolle? Eriyttäminen toimialoitain saattaisi olla järkevää. Kysymys on polttava, peruuttamattomia menetyksiä tapahtuu päivittäin.